

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію
Сасин Ганна Володимирівни
**«Обґрунтування сучасного типу революцій в транзитному
суспільстві на прикладі України», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю**
23.00.02 – політичні інститути та процеси

Актуальність проблеми дослідження зумовлюється особливою роллю революцій в процесі суспільно-політичного розвитку на протязі вже багатьох століть. Вони мають епохальне значення в системі зміни суспільних устроїв, способів організації державної влади та утвердження правлячих еліт. Особливе значення відіграють революції в транзитивних суспільствах, визначаючи характер, динаміку та спрямування соціально-політичних перетворень. Сучасні глобалізаційні процеси значною мірою визначають зміну суті революцій, їх причин, характеру перебігу та результатів. «Кольорові революції» радикально змінили ситуацію на міжнародній арені у ХХІ столітті. Вперше посткомуністичні держави та країни колишнього Радянського Союзу дістали шанс стати повноправними суб'єктами міжнародної політики, а всередині країни – відсторонити стару авторитарну еліту та сформувати нову демократичну систему. Революційні події в Україні періоду «Помаранчевої революції» та «революції Гідності» визначають не лише перспективи її трансформації але і зумовили суттєві зміни в архітектурі міжнародної безпеки. Анексія Криму Росією та ескалація конфлікту на Сході України зруйнували встановлену систему міжнародних гарантій та зобов'язань і воскресили фантом військово-політичного протистояння. Україна опинилася в стані «замороженого конфлікту» та загрози втрати територіальної цілісності та національного суверенітету. Виходячи з цього особливого значення набуває дослідження суті, причин та характеру перебігу українських революцій ХХІ століття.

Необхідність наукового обґрунтування сучасного типу революцій на прикладі України визначила мету і завдання наукового дослідження.

Аналіз основного змісту дисертації дає підстави стверджувати: автором правильно обрані об'єкт, предмет і мета дослідження, що дозволило грамотно і чітко визначити глобальні завдання та виконати їх у повному обсязі. Отримані результати та сформульовані висновки поетапно реалізувались у 6 публікаціях в наукових фахових виданнях, з яких одна в зарубіжному виданні. Наукові статті автора, опубліковані в провідних вітчизняних журналах та автореферат дисертації повністю відповідають змісту та завданням дисертаційного дослідження.

Ознайомлення із текстом дисертації дозволяє зробити висновок, що мета і завдання дослідження реалізовані в повній мірі. Її структура складається зі списку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів, що поділені на 11 підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Обсяг основного тексту дисертації становить 184 сторінки. Список використаних джерел складається з 272 найменувань (з них 32 – англійською мовою).

Дисертація оформлена у повній відповідності і цілком відповідає паспорту обраної спеціальності (23.00.02 – політичні інститути та процеси).

Автореферат дозволяє отримати повне і точне уявлення про концептуальний зміст дисертації, її структуру, завдання, а також результати наукової новизни та висновки дисертаційного дослідження. Автореферат оформлено у відповідності з сучасними стандартами і вимогами.

Перший розділ опонованої наукової роботи присвячений аналізу літератури з дослідження проблем революції. Заслуговує на схвалення системний підхід до опрацьованої літератури, що зумовив виділення п'ять основних груп джерел: нормативно-правові акти, офіційні документи органів державної влади, наукові праці узагальнювального характеру, дисертаційні роботи, монографічні дослідження та джерельні публікації.

Автору вдалось зібрати необхідний для написання роботи матеріал навіть при обмеженій кількості джерел про «Помаранчеву революцію» та «революцію Гідності»

У розділі 2 «Методологічна основа дослідження феномену революції», що складається з трьох підрозділів, охарактеризовано категорійно-понятійний апарат та методологію дослідження революції.

У підрозділі 2.1 «Сутність поняття, концептуальні визначення та історичні особливості дослідження революцій» визначено поняття революції, проаналізовано класичні і сучасні теорії революцій, які відображають культурно-історичні та соціально-політичні характеристики відповідних епох. Характеризуються особливості революцій «постмодерну».

Підрозділ 2.2 «Типологія революцій» присвячено аналізу найпоширеніших класифікацій революцій. Автор наголошує на відсутності є однієї вичерпної типологізації революції, що зумовлено складністю і багатогранністю досліджуваного явища. У підрозділі 2.3 «Феномен та особливості сучасного типу революцій» розкрито поняття «кольорові революції», їхні характерні риси, а також здійснено порівняльний аналіз «кольорових революцій» з класичними.

Особливістю «кольорових революцій» є те, що вони відбуваються в напівдемократичних суспільствах, причиною їх зазвичай є фальсифікація виборів або прийняття владою якогось суспільно-значимого неправомірного рішення.

Третій розділ дисертаційного дослідження Сасин Г.В. присвячений дослідженню особливостей сучасних типів революцій в умовах транзиту пострадянської системи і складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Об'єктивні та суб'єктивні умови здійснення «Помаранчової революції» визначено основні передумови для здійснення революції 2004 року в Україні. Причини виникнення протестного руху в Україні зумовлені рядом соціально-економічних, етно-культурних та політико-правових чинників на фоні кризи влади та руйнування життєвих

траєкторій значної кількості громадян.

Підрозділ 3.2 «Логіка та принципи здійснення революційних подій 2004 року в Україні» присвячений дослідженню особливостей «Помаранчевої революції». Зокрема, встановлено, що протестні виступи являли собою широкий соціальний рух, спрямований на захист громадянських прав та свобод, якому притаманний мирний і ненасильницький характер.

У підрозділі 3.3 «Застосування виборчих технологій під час виборів у ході революції» проаналізовано вплив виборчих технологій на перебіг «Помаранчевої революції». Широке використання адміністративного ресурсу та «брудних виборчих технологій» створили реальну загрозу життєдіяльності суспільства й держави загалом.

Сасин Г.В. у підрозділі 3.4 «Наслідки «Помаранчевої революції» розглядає основні тенденції змін в політичному житті України після «Помаранчевої революції», доводить, що завдяки подіям листопада-грудня 2004 року за участю широких верств народу відбулося повалення недемократичного режиму. Проте нова влада зупинилась на рівні декларацій і не реалізувала свої найосновніші зобов'язання.

Четвертий розділ дисертаційної роботи ««Обґрунтування сучасного типу революцій в транзитному суспільстві на прикладі України» присвячено дослідженю «революції Гідності» та її місцю в політичному процесі України. У підрозділі 4.1 «Причини та нові умови здійснення «революції Гідності» виявлено чинники, які заклали фундамент для можливості виникнення протесту. Серед них посилення процесів соціально-економічної диференціації, відсутність гарантій права власності та можливості довгострокових горизонтів планування для бізнес-середовища. Кatalізатором протестів стало не підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Підрозділ 4.2 «Особливості реалізації революційного руху подій в Україні у 2013–2014 рр.» присвячений аналізу подій під час «революції

Гідності». Їхніми характерними рисами виділяється: об'єднання всього національного конфесійного простору в боротьбі проти застосування будь-яких проявів насильства; залежність між бажанням влади зупинити протести та опором населення; застосування силовими структурами насильства проти мирних протестувальників; підтримка України всім світом та негативне ставлення до тодішніх подій з боку Російської Федерації.

У підрозділі 4.3 висвітлено сутність інформаційної війни в контексті зародження передумов та перебігу «революції Гідності». Виявлено, що Україна в останні роки стала об'єктом інформаційних атак як з боку Заходу, так і з боку Росії, в яких ніколи не спрацювала на випередження і займала позицію пасивної оборони.

Підрозділ 4.4 «Характеристика політичних змін після «революції Гідності»» окреслює такі досягнення «революції Гідності»: потужне національне зрушення; Майдан став платформою, на якій за короткий час сформувалися нові лідери в українській політиці; революція «скинула маски» з української влади; перезавантаження влади шляхом проведення президентських і парламентських виборів. Наголошується на позитивних і негативних наслідках процесів, які відбулися.

Позитивно оцінюючи в цілому дисертацію Сасин Г.В., разом із тим слід висловити деякі критичні зауваження і міркування з приводу ряду її положень:

1. В дисертації розкривається суть революції і підкреслюється відсутність єдиного концептуального трактування цього поняття. На нашу думку, варто було дослідити поняття революції через призму порівняння його з іншими суміжними поняттями, такими як: бунт, путч, переворот та повстання.

2. У дослідженні не повністю виділені і проаналізовані причини виникнення революцій взагалі та українських революцій ХХІ століття (зокрема демографічні та соціокультурні).

3. Розглядаючи глобалізаційний вплив на виникнення та перебіг

«кольорових революцій», Ганна Володимирівна зосереджується тільки на інформаційному впливі. Хоча відмічається достатньо важлива роль міжнародних організацій, неурядових структур та інституцій цілого ряду держав на характер та динаміку революційних процесів в Україні.

4. Дисертаційне дослідження значно б виграло за умови використання автором графічних форм подачі матеріалу, особливо що стосується статистичних даних та результатів соціологічних досліджень.

Висловлені зауваження стосуються лише окремих положень дисертації і в цілому не змінюють загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження та визнання його значимості для розвитку політичної науки.

Виходячи з тексту дисертації, з грунтовних висновків до роботи, які були широко апробовані в науковому доробку автора, вважаємо, що дисертаційне дослідження «Обґрунтування сучасного типу революцій в транзитному суспільстві на прикладі України» носить оригінальний, самостійний та завершений характер і відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 року, а його автор, Сасин Ганна Володимирівна, заслуговує на присудження ій наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси.

Офіційний опонент :

кандидат політичних наук,

доцент кафедри політології

ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

I.I. Доцяк

